

Čiji je Kolumbo?

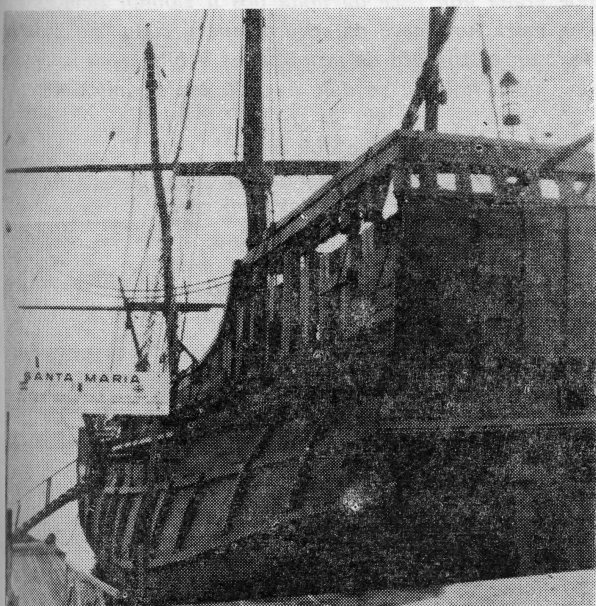
Kad se uzme u obzir da je Španjolska imala velike koristi od Kolumba, nekad isto tako moćna Engleska od gusarskih kapetana Cabotta, zatim Francuska od Verrezzana ili Portugal od Ca' da Mosta — treba priznati da su Talijani u pomorstvu ranog novog vijeka bili nadmašili mnoge evropske nacije, iako su plodovi njihovih uspjeha služili isključivo bogaćenju drugih, a da samoj Italiji nije ostalo ni pedlja od svih onih redom »otkrivenih« i intenzivno eksploatiranih zemalja.

Oni su se dakako prilično prešutno pomirili s time, ali zato već decenijama pokušavaju od svega toga sačuvati barem — slavu. A kako dosad najveći pomorski trijumf predstavlja otkriće Amerike, sve one nacije koje su se svojedobno korisno poslužile imenima talijanskih moreplovaca nastoje na neki način umanjiti njihovu važnost ili jednostavno »oduzeti« Talijanima i ono što ih ispunjava upravo djetinjastim nacionalnim ponosom. Tako je nastala čitava literatura o porijeklu, imenu i podvigu Kristofa Kolumba, koja većim dijelom ipak predstavlja znanstvenu studiju s jednim ciljem da se u tome smislu dođe do najdetaljnije istine. S druge strane bilo je i tendencija da se u javnost prodre s najneobičnijim tvrdnjama, koje su, recimo, pobijale Kolumbovo ligurijsko porijeklo ili koje su išle za time da otkriće Amerike nije samo njegova zasluga i tome slično.

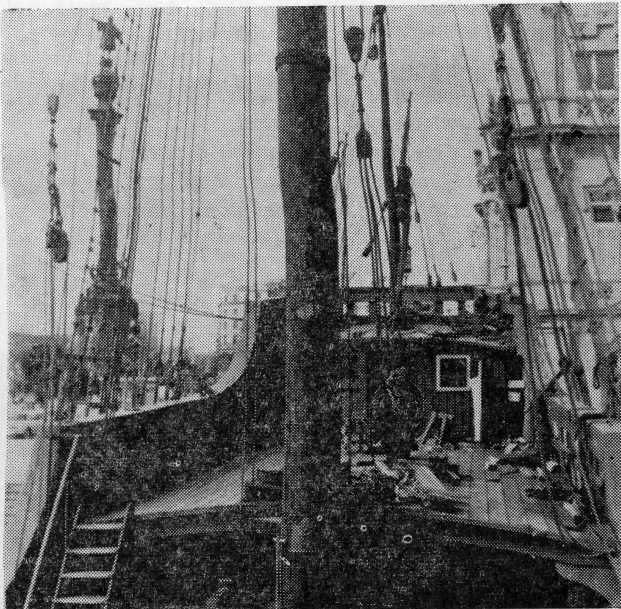
U naše vrijeme Kolumbu se prebacuje da je otkrio ono što je već bilo poznato i vrlo često može se pročitati kakva najnovija vijest o onom takozvanom »pravom« otkrivaču koji zacijelo potječe iz doba kad su se Kolumbovi preci još verali po stablima. U jednom napisu to je bio neki skandinavski Viking s rogatom kapom i opuštenim brkovima, u drugom — prvi poljski emigrant, u nekom slijedećem kakav zagonetni Japanac opremljen nizom foto-kamera ili koji Polinežanin u »gliseru« s jednim veslom...

Ali kad bi se i prihvatilo da je netko prije Kolumba stigao u Ameriku, kažu Talijani, ne može se poreći da je Genovežanin bio taj, koji je povijesti čovječanstva uopće (moglo bi se reći) dodao jedan novi kontinent i prema tome mu pripada i prvenstvo tog otkrića. Pothvati svih ostalih, ako ikad bili ostvareni, ostali su u neku ruku uzaludni i jalovi, lišeni kakvih tragova ili posljedica kao da ih nije ni bilo.

Prema biografu Eliotu Morisonu čini se da nema nikakve sumnje ni u pogledu podrijetla velikog moreplovca i kasnijeg Admirala, koji je rođen u Genovi između 25. kolovoza i kraja studenog 1451 godine. Kolumbov otac Domenico je bio trgovac platnom i vinom, a majka Susana Fontanarossa žena iz naroda uostalom kao i nje-

Model Kolumbove »Santa Marie« izložen na obali u Barceloni

Model Kolumbove Karavele i spomenik slavnom »Genovežaninu« u Barceloni

gov djed po ocu Giovanni i pradjed Francesco, koji su bili rodom iz obližnjeg Mocconesija ili Terrarosse. Tek u zrelijim godinama mladi Kolumbo je prešao u Lisabon, zatim u slikoviti Funchal na Maderi i naposljetku se potpuno udomaćio u Španjolskoj (to jest kad nije bio na putu). Tako je nekako došlo i do nekoliko inačica njegova zvučnog imena, jer su ga u Italiji nazivali Cristoforo Colombo, u Portugalu Cristovao Colom, a u Španjolskoj Cristobal Colon, premda je uglavnom i nadalje bio poznat kao »Genovežanin«. Međutim, kao eminentni došljak u jednoj uzavreloj i nadasve temperamentnoj zemlji, on je za Španjolce još dugo ostao samo mladi ambiciozni »stranjer« (stranac) i da bi se nekako prilagodio Kolumbo je nerado isticao svoje talijansko porijeklo. Na taj način ili na neki drugi nova sredina ga je potpuno prihvatila kao što je prije toga bila prihvatila i njegove pothvate i s vremenom ga rado usvojila da ne kažemo »falsificirala«.

Jedan neutralni teoretičar Salvador De Madarifa je pored velikog broja drugih naknadno došao do još ekstremnije hipoteze da je Kolumbo u stvari bio Židov; navodno je imao neograničeni smisao za poslovanje i organizaciju kao i sklonost prema skupocjenim predmetima i brzom bogaćenju... Međutim, Madariaga ne pobija time i njegovo ligursko (genoveško) porijeklo, što je opet paradoks za sebe.

U međuvremenu su i Španjolska i Italija odale najviše počasti tom Don Kihotu oceana i to svaka za svoj račun, pa se u Barceloni nad čitavom lukom ističe veličanstveni spomenik Kolumbu, koji imperativno pokazuje rukom na Zapad, a u Genovi se možete sresti s njegovim »dvojnikom« već na željezničkoj stanici. Model istovjetne karavele »Santa Maria«, koju su Španjolci izradili po uzoru na onu staru danas se doima kao nešto sićušno i nestvarno u usporedbi s modernim transatlanticima.

Posljednje rivalstvo oko Kolumba najzad predstavlja i televizijska serija snimljena za divno čudo u vrlo tolerantnoj španjolsko-talijanskoj koprodukciji. Ali kad je na malim ekranima prikazana prva epizoda »Cristobala Colona« tek tada su Talijani uvidjeli da su u stvari na diskretan način nasamareni. U kastiljanskoj verziji preskočeno je, naime, Kolumbovo djetinjstvo, nema ni spomena o njegovom ligurskom porijeklu, a lik zanosnog admirala tumači španjolski glumac Francisco Rabal. Talijanski producenti su izgleda svjesno prihvatili scenario, koji počinje Kolumbovim naknadnim boravkom u Španjolskoj, a njihov udio u čitavoj koprodukciji predstavlja uglavnom tehničku stranu posla, koji se procjenjuje na preko petsto milijuna lira. Ogorčeni Talijani kažu da je to zapravo cijena uz koju je njihov najveći moreplovac svih vremena izgubio epitet — »Genovežanina«.